

ΜΑΙΡΗ ΣΑΒΒΑ-ΡΟΥΜΠΑΤΗ

Τα κρυμμένα σεντούκια του Αλή Πασά

 ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΤΑ ΚΡΥΜΜΕΝΑ
ΣΕΝΤΟΥΚΙΑ
ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

Σειρά: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ

ΜΑΙΡΗ ΣΑΒΒΑ-ΡΟΥΜΠΑΤΗ, *Τα κρυμμένα σεντούκια του Αλή πασά*
Copyright © κειμένου: Μαίρη Σάββα-Ρουμπάτη, 2013

Παραγωγή: ΜΙΝΩΑΣ Α.Ε.Ε.
1η έκδοση: Σεπτέμβριος 2013

Σχεδιασμός εξωφύλλου – Σελιδοποίηση: Ιάκωβος Ψαρίδης
Επιμέλεια κειμένου: Κατερίνα Καπνίση
Copyright © εικόνες εξωφύλλου: Getty Images

Copyright © για την παρούσα έκδοση:
Εκδόσεις ΜΙΝΩΑΣ
Τ.Θ. 504 88, 141 10 Ν. Ηράκλειο, ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 210 27 11 222 – fax: 210 27 11 056
www.minoas.gr • e-mail: info@minoas.gr

ISBN 978-618-02-0151-2

ΜΑΙΡΗ ΣΑΒΒΑ-ΡΟΥΜΠΑΤΗ

ΤΑ ΚΡΥΜΜΕΝΑ
ΣΕΝΤΟΥΚΙΑ
ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ

Στη Βαβά και στον Πέπε

ΚΕΦΑΛΑΙΑ

Βόλτα με τη Μάγια	11
Μυστική δίοδος	17
Σπάνια φυτά στις χαράδρες	23
Υγρά μυστικά	30
Προσγείωση στο σήμερα	38
Λέξεις χαραγμένες στην πέτρα	42
Μαγεία στη Δωδώνη	47
Στις όχθες της Παμβώτιδας	55
Με τα ποδήλατα ως τη Σπηλιά	60
Στα ίχνη του θησαυρού	65
Στο Νησί χτυπάει η καρδιά της πόλης	72
Στο κρυμμένο πέτρινο πηγάδι	84
Υπόγειες κρύπτες στο Κάστρο	93
ΖΕΥΣ ΗΝ, ΥΔΩΡ, ΑΡΚΤΟΣ, ΝΗΣΟΣ, ΒΡΑΧΟΣ, ΠΟΛΙΣ	100

ΒΟΛΤΑ ΜΕ ΤΗ ΜΑΓΙΑ

Η ομίχλη και η υγρασία της πόλης δεν ενοχλεί καθόλου τη Μάγια. Μόνο και μόνο η σκέψη ότι θα βγει βόλτα την ενθουσιάζει πάντα.

Χοροπηδάει πάνω κάτω στα πεζοδρόμια, είναι υπερκινητική και πολύ κοινωνική με τους περαστικούς. Συνήθως είναι βιαστική κι αυθόρμητη, σαν έφηβη στα πρώτα της ραντεβού. Κατρακυλάει στις κατηφοριές, λες και θέλει ολοένα και πιο γρήγορα να φτάσει στο αγαπημένο της σημείο: στις όχθες της λίμνης.

Το λουρί της τεντώθηκε ξαφνικά.

— Μην είσαι ανυπόμονη, της είπε ο Σπύρος.

Ύστερα το λουρί χαλάρωσε και ξεκίνησαν μαζί έναν σταθερό βηματισμό περιπάτου...

Ο ήλιος πάλευε να φωτίσει τη λίμνη, αλλά τα σύννεφα δεν τον άφηναν· από το πρωί τού έπαιζαν κρυφτούλι. Σαν να έπαιρνε ο ένας τη σειρά του άλλου.

- Φτου και βγαίνω, έλεγε εκείνος.
  - Σε προλάβαμε, του έκαναν τα σύννεφα.
  - Μπορεί να βρέξει πάλι, μονολόγησε το παιδί.
- Η μικρόσωμη σκυλίτσα δεν του έδωσε σημασία.

Το νερό της λίμνης ήταν λείο σαν καθρέφτης. Πυκνά σύννεφα ομίχλης κατέβαιναν από το βουνό απέναντι, το Μιτσικέλι. Ήταν η αντάρα που πλησίαζε. Το πρωινό γαλάζιο τ' ουρανού είχε τώρα γίνει γκριζο και ταίριαζε απόλυτα με τις υγρές μυρωδιές των πλατάνων. Ακόμα και τις βροχερές ημέρες, η βόλτα στη λίμνη των Ιωαννίνων είναι μαγευτική.

Ξαφνικά η Μάγια όρθωσε τ' αυτιά της σαν κεραίες κι έβγαλε ένα αποφασιστικό γάβγισμα. Ένα μεγαλόσωμο σκυλί με πολύ πυκνό, μαύρο τρίχωμα, που στεκόταν λίγα μέτρα πιο πέρα, την κοιτούσε διερευνητικά. Η Μάγια συνέχισε να γαβγίζει, σαν να ήθελε να του δείξει ότι το ανάστημα δε συμβαδίζει πάντα με τη φωνή. Όταν του πέρασε το μήνυμα, ο μεγαλόσωμος σκύλος τής απάντησε με την μπάσα φωνή του. Τέτοιους «διαλόγους» είχε συχνά η Μάγια όταν συναντούσε άλλα σκυλιά. Ύστερα, το μικρό της αφεντικό, ο Σπύρος, τράβηξε διακριτικά το λουράκι της και συνέχισαν κατά μήκος της όχθης της λίμνης.

Τα πλοiάρια που πηγαινοέρχονται στο Νησί της λίμνης περίμεναν υπομονετικά στην αποβάθρα. Επιβάτες τους είναι συνήθως οι λιγοστοί κάτοικοι του Νησιού. Τα Σαββατοκύριακα, όμως, μεταφέρουν

δεκάδες επισκέπτες, από αυτούς που καταφθάνουν για να θαυμάσουν το στολίδι της πόλης των Ιωαννίνων, την Παμβώτιδα λίμνη, μια υγρή έκταση είκοσι τριών τετραγωνικών χιλιομέτρων, που κρύβει μέσα της μύθους και θρύλους...

Συχνά, περπατώντας στις όχθες της λίμνης, ο Σπύρος σκεφτόταν πώς θα ήταν τα Ιωάννινα χωρίς αυτή... Μια πόλη μακριά από τη θάλασσα, περιβαλλόμενη από ψηλά, επιβλητικά βουνά... Μια πόλη χωμένη ανάμεσα σε μεγαλειώδεις πέτρινους όγκους με συχνά χιονισμένες κορφές... Μια πόλη κλεισμένη στις εικόνες της άγριας φύσης της Πίνδου, που δε θα άφηνε το βλέμμα σου να ξεκουραστεί, ενώ τώρα του δίνεται η ευκαιρία να γλιστρήσει πάνω στον γυαλιστερό υδάτινο καθρέφτη, που βρίσκεται περίπου τετρακόσια εβδομήντα μέτρα πιο ψηλά από την επιφάνεια της θάλασσας...

«Ίσως γι' αυτό η Μάγια ενθουσιάζεται με αυτή τη βόλτα» σκεφτόταν ο νεαρός τη στιγμή που η ανήσυχη σκυλίτσα πέρασε απέναντι, στην πλευρά του Κάστρου.

—Πρόσεξε, θα σου φύγει! του είπε ένας παππούς που διέσχιζε κι εκείνος τον δρόμο.

—Μπα, είναι υπάκουη και λογική. Απλώς της αρέσει πολύ εδώ και κάθε φορά κάνει σαν να είναι η πρώτη, του απάντησε ο Σπύρος ψύχραιμα. Να, τώρα θέλει να μυρίσει όλες τις πέτρες, μία προς μία. Να γλείψει τα υγρά βρύα, να σκαλίζει το χώμα

ανάμεσα, μήπως εμφανιστεί κανένα σκαθάρι, να φωνάξει στα πουλιά, λες και μπορεί να φτάσει αυτά τα θεόρατα κλαδιά...

— Ας απολαύσει κι αυτό το καημενούλι ό,τι έχουμε όλοι, είπε με έναν αναστεναγμό ο παππούς, που είχε όρεξη για παρέα και κουβέντα.

— Ωραία η πόλη μας, παππού, ε;

— Χρόνια τώρα τα Γιάννενα ζουν συντροφιά με τη ζωή, τους ήχους και τις μυρωδιές της λίμνης και του Κάστρου της. Σχεδόν δεκαπέντε αιώνες έχουν περάσει από τότε που ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός κατέφθασε στα βραχώδη όρη για να χτίσει μια πολιτεία... Από τότε, πολλά μεσολάβησαν... Νορμανδοί, Γότθοι, Σλάβοι, Φράγκοι, Αλβανοί έκαναν επιδρομές και πολιορκίες...

— Και τον καιρό της Τουρκοκρατίας έζησε μεγαλεία το Κάστρο! είπε ο Σπύρος τη στιγμή που η Μάγια έξιχνε με τα νύχια της έναν βράχο.

— Και μεγαλεία και πλούτη, μα και ζόφο και εξαθλίωση ζήσαν οι Γιαννιώτες... Έμαθαν στον κόσμο όλο την τέχνη της αργυροχοΐας κι έγινε εδώ, αυτό το μέρος όπου πατάμε τώρα, το κέντρο για το εμπόριο ως τα πέρατα της Γης, απάντησε περήφανος ο παππούς, κοιτώντας απέναντι στο νησάκι της λίμνης.

Ο παππούς –κυρ Πέτρο τον έλεγαν– είπε στον Σπύρο ότι τον παρακολουθούσε που χάζεψε τη λίμνη πριν από λίγο βαδίζοντας στην όχθη. Βλέποντας την έτσι ήρεμη, του θύμισε, λέει, τον θρύλο του

Ντουραχάν πασά, που πέρασε από τα μέρη αυτά το 1434, δηλαδή τρία χρόνια μετά την κατάκτηση των Ιωαννίνων από τους Τούρκους. Κατέβαινε με τον στρατό του από τα βουνά της Πίνδου, χειμώνα καιρό, και πήγαινε για να επιτεθεί στους Αρβανίτες στο Αργυρόκαστρο.

— Περνάει από τον Ζυγό, την Κατάρα, τον Δρίσκο και πέφτει πάνω στον γιαννιώτικο κάμπο.

— Ποιον κάμπο, καλέ παππού; ρώτησε με δύσπιστο ύφος το παιδί.

— Μα... Κάμπος φαινόταν στα μάτια του Ντουραχάν πασά η παγωμένη μας η λίμνη! χαμογέλασε ο κυρ Πέτρος και συνέχισε: Επιστρέφοντας, αφού είχε πολεμήσει και κατατροπώσει τους επαναστάτες, ο Ντουραχάν πασάς βρέθηκε μπροστά στο υγρό τοπίο...

Αντίκρισε εκεί, στην απέναντι όχθη της λίμνης, ένα εικονοστάσι με καντήλι που ήταν αναμμένο. Τότε τρελάθηκε! Δεν μπορεί, είπε, θαύμα ήταν που σωθήκαμε! Κι επειδή, κατά πως λένε οι παραδόσεις, είχε γονείς χριστιανούς, διέταξε στη θέση εκείνη να χτιστεί μια εκκλησία της Παναγίας, γιατί πίστεψε ότι του έσωσε τη ζωή... Βλέπεις σήμερα, εκεί απέναντι, το μοναστήρι της Παναγίας Ντουραχάνης.

Είχαν αρχίσει να πέφτουν οι πρώτες ψιχάλες της βροχής πάνω στο ανοιχτόχρωμο τρίχωμα της Μάγιας, μα εκείνη καθόλου δε νοιαζόταν. Συνέχισε να προχωρεί με γρήγορο βήμα, χώνοντας συνεχώς τη

μουσούδα της ανάμεσα στις υγρές πέτρες που περαιοιχίζουn το ιστορικό Κάστρο.

— Πρέπει να επιστρέψουμε, μάλλον. Θα ξαναπεράσουμε από εδώ αύριο πάλι, είπε ο Σπύρος καλημερίζοντας τον κυρ Πέτρο. Μάγια, πάμε! φώναξε στο σκυλί, αλλά η δύναμη της όσφρησης και της περιέργειας αποδείχθηκε πιο ισχυρή εντολή.

Η Μάγια έκανε μια σβέλτη κίνηση που τον αιφνιδίασε και απελευθέρωσε το λουράκι της από το χέρι του. Χώθηκε βιαστικά σε μια μικρή στοά, από τις πολλές που υπάρχουν γύρω από τα τείχη του Κάστρου, κι ο νεαρός άρχισε να της φωνάζει:

— Γύρνα πίσω, Μάγια! Όρα να επιστρέψουμε!

ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΟΔΟΣ

Σε λίγο βρέθηκε κι ο ίδιος σχεδόν να σέρνεται μέσα στην τρύπα, πίσω από το λουράκι της σκυλίτσας, που όλο και απομακρυνόταν. Μετά βίας προλάβαινε να την ακολουθήσει όπως την έβλεπε να ελίσσεται στο χώμα μπροστά του, καθώς η Μάγια, μικρόσωμη κι ευέλικτη όπως ήταν, προχωρούσε άνετα και γοργά μέσα στο μικρό τούνελ. Σταματούσε μόνο αν συναντούσε κάτι ενδιαφέρον. Κάποιο παράξενο φυτό, μια κίνηση, έναν ήχο ή κάποια μυρωδιά.

Ούτε κατάλαβε για πόση ώρα σύρθηκε εκεί μέσα ο Σπύρος. Η στοά εξελίχθηκε σε μικρό, σκοτεινό λαβύρινθο με κατηφορίες και ανηφορίες, με μικρές πηγές από όπου ανάβλυζε νερό – κανονικό λαγούμι, με άλλα σημεία στενότερα κι άλλα πλατύτερα. Σε μια στιγμή κατάφερε να σηκωθεί όρθιος. Η σκυλίτσα τον πλησίασε και τρίφτηκε επάνω του. Την είχε ήδη συγχωρέσει για την αταξία της, μα τώρα έπρε-

πε να αποφασίσουν. Να γυρίσουν πίσω και να βγουν από εκεί που είχαν μπει ή να συνεχίσουν; Η απόφαση πάρθηκε αυτομάτως όταν το σκυλί συνέχισε μπροστά βιαστικά.

Κοντοστάθηκαν μπροστά σε έναν σωρό από πέτρες σε ένα σημείο όπου το φως έμπαινε λιγοστό από τις σχισμές του βράχου. Ευθεία, το λαγούμι συνεχιζόταν, αλλά η Μάγια βάλθηκε να σκαλίζει τις πέτρες. Πίσω τους βρισκόταν ένα μικρό ξύλινο πορτάκι. Σχεδόν σάπιο από την υγρασία και τον χρόνο. Άρχισε να ξύνει τα νύχια της πάνω στο πορτάκι. Ο νεαρός προσπάθησε να το ανοίξει, μα σαν να ήταν κολλημένο στη γη.

Το σκυλί επέμεινε γρυλίζοντας και με τα δυο μπροστινά του πόδια άρχισε να σκάβει το χώμα, κάτω από το πορτάκι. Με επιμονή και κινήσεις γρήγορες, ο λάκκος που έσκαψε έφτασε στην πίσω μεριά της πόρτας. Ανάμεσα στο υγρό χώμα, τα σαλιγκάρια και τα σκουλήκια που ξέθαβε η Μάγια αποκαλύφθηκαν μια δυο σκουρόχρωμες χάντρες.

Το σκάψιμο έφερε στην επιφάνεια ακόμα τρεις τέσσερις χάντρες, αλλά η «ανασκαφή» σταμάτησε όταν ένας σκορπιός έκανε την εμφάνισή του. Ο Σπύρος πήρε τις χάντρες στα χέρια του. Η σκιά ενός ποντικού φάνηκε να τρέχει ευθεία μπροστά. Η Μάγια γάβγισε και προχώρησε, δείχνοντας στο αφεντικό της ότι αυτή την κατεύθυνση έπρεπε να ακολουθήσουν.

Προχώρησαν και πάλι σε ανώμαλο έδαφος. Το φως ερχόταν λιγοστό από τις σχισμές της πέτρας. Η στοά ήταν τώρα πολύ φαρδύτερη, και σε κάποιο σημείο υπήρχε στάσιμο νερό. Ακουγόταν ο ρυθμικός ήχος των σταγόνων που έρεαν εκεί μέσα από μια σχισμή του βράχου.

Το παιδί φώναξε στη σκυλίτσα να προχωρήσουν, όταν κατάλαβε ότι εκεί κολυμπούσε ένα νερόφιδο. Η Μάγια γάβγισε ανήσυχα, μα εκείνος την καθησύχασε ότι τα νερόφιδα δε δαγκώνουν ούτε κάνουν κακό. Συνέχισαν να προχωρούν μαζί, δίπλα δίπλα. Όταν είδαν το φως της μέρας να έρχεται κάπως πιο δυνατό, κατάλαβαν ότι επιτέλους η έξοδος ήταν κοντά.

Βγήκαν. Ο Σπύρος πήρε μια βαθιά ανάσα και τέντωσε το σώμα του. Κοίταξε γύρω του και κατάλαβε ότι είχαν περάσει στο εσωτερικό του Κάστρου.

— Κοίτα πού μας έφεραν οι αταξίες σου! Μπήκαμε στο Κάστρο! Ας περπατήσουμε για να βγούμε τώρα από τη μεγάλη καστρόπορτα, για να πάμε σπίτι μας, είπε.

Ακολούθησαν ένα κατηφορικό λιθόστρωτο δρομάκι. Τα σπίτια των κατοίκων του Κάστρου είναι καθαρά και νοικοκυρεμένα και οι δρόμοι είναι στενοί αλλά ήσυχοι. Στο εσωτερικό της Καστροπολιτείας κυκλοφορούν ελάχιστα αυτοκίνητα, κι αυτό άρεσε πολύ στη Μάγια.

Μια ομάδα τουριστών κατέβαινε από το Ιτς Καλέ, από το Βασιλικό Περίπτερο, όπου σήμερα στεγάζε-

ται το Βυζαντινό Μουσείο. Σχολίαζαν ότι ανάμεσα σε αυτές τις πέτρες έχει γραφτεί όλο το μεγαλείο αλλά και το δράμα των προπαππούδων των Ελλήνων.

Η ξεναγός, που ήταν αρχηγός της ομάδας, έστρεψε τη ματιά της ψηλά κι έδειξε προς το τζαμί του Ασλάν πασά, το σημερινό Εθνογραφικό Μουσείο.

— Όλα αυτά που βλέπετε είναι κτίσματα της Τουρκοκρατίας. Τα τουρκικά λουτρά με τη θολωτή σκεπή, η βιβλιοθήκη για τους σπουδαστές του ισλαμικού ιεροσπουδαστηρίου, τον Μεντρεσέ, το υπόστεγο με τις πέτρινες καμάρες, όλα χτίστηκαν από τον Ασλάν πασά στις αρχές του 17ου αιώνα, τους είπε, καθώς εκείνοι έβγαζαν φωτογραφίες.

Ο Σπύρος στάθηκε κι άκουσε με περιέργεια μια μικρή ιστορία που αφηγούνταν η ξεναγός:

— Ο Ασλάν Πασάς είχε ανέβει περήφανος στο Κάστρο έπειτα από μια σπουδαία νίκη που είχε κι έδειξε στον πρωτομάστορά του τη θέση στην οποία ήθελε να χτίσει το τζαμί. «Δύσκολο να θεμελιώσεις τόσο μεγάλο κτίριο πάνω στον απόκρημνο βράχο» του είχε πει ο πρωτομάστορας. Τότε ο Ασλάν πασάς τον έσυρε ως την άκρη των βράχων πάνω από τη λίμνη. Τον κράτησε στο χείλος του γκρεμού με το ένα χέρι και με το άλλο έβγαλε μια χούφτα φλουριά και τα έριξε στο νερό. Έτσι ο πρωτομάστορας κατάλαβε ότι δεν είχε επιλογή και ξεκίνησε να χτίζει το τζαμί.

Μεγαλόπρεπο κι επιβλητικό. Στον νοτιοδυτικό πε-

ρίβολο του τζαμιού βρίσκεται σήμερα ο τάφος του Ασλάν πασά μαζί με άλλα παρόμοια μνημεία.

Μια ομάδα μαθητών που κατέβαιναν τη λιθόστρωτη κατηφοριά ήταν οι τελευταίοι επισκέπτες που έφευγαν από το Μουσείο. Ο Σπύρος χάρηκε πολύ όταν τους είδε, γιατί ανάμεσα σε διάφορα γνώριμα πρόσωπα ήταν και ένα γειτονόπουλο, ο φίλος του ο Γιάννης.

— Πώς βρέθηκες εδώ; τον ρώτησε ο Γιάννης.

— Πού να σου τα λέω. Η βόλτα με τη Μάγια σήμερα ήταν κάτι το ιδιαίτερο, απάντησε ο Σπύρος και προχώρησε μαζί με την υπόλοιπη ομάδα.

Βγήκαν παρέα από την κεντρική καστρόπορτα, αυτή τη θολωτή πύλη –πέρασμα σε άλλη εποχή– που σε οδηγεί στην έξοδο, στον ασφαλόστρωτο δρόμο, με την αδιάκοπη κίνηση της σημερινής πολυάσχολης καθημερινότητας.

Ο καθηγητής που συνόδευε τους μαθητές εξήγησε ότι στο σημείο αυτό υπήρχε κάποτε ένα ξύλινο γεφύρι, για να επικοινωνούν οι Καστρινοί με τον έξω κόσμο σε καιρό ειρήνης. Αλλά σε καιρό πολέμου, από τα χρόνια ακόμα των Βυζαντινών, όταν κατέβαιναν οι επιδρομείς για να καταλάβουν το Κάστρο, τραβούσαν το ξύλινο γεφύρι στο εσωτερικό, έκλειναν την πύλη, και το Κάστρο ήταν ασφαλές.

— Ήταν ασφαλές μόνο από την πλευρά που είναι η λίμνη! πετάχτηκε ο Γιάννης, που ήταν και πολύξερος.

—Σωστή παρατήρηση, απάντησε ο καθηγητής, όμως μια βαθιά υδάτινη τάφρος ασφάλιζε το Κάστρο, σαν να το ξεχωρίζει από την υπόλοιπη ξηρά. Στο ένα άκρο της, η τάφρος συναντούσε τα νερά της λίμνης και μάλιστα δε φαινόταν καλά, γιατί την σκέπαζαν καλάμια. Το άλλο άκρο της τάφρου κατέληγε στη Σκάλα, το άλλο λιμανάκι της λίμνης, και αν ακολουθούσες σύρριζα το τείχος, μπορούσες να φτάσεις ως την παλιά θολωτή πύλη, όπως σήμερα.

Ο Γιάννης εντυπωσιάστηκε:

—Δηλαδή η περιοχή του Κάστρου είναι μια βραχώδης χερσόνησος κάπως αποκομμένη μέσα στη λίμνη! Γι' αυτό οι Βυζαντινοί έχτισαν εδώ μια πόλη με πανύψηλα διπλά τείχη.

—Έχτισαν μια ασφαλή πόλη, συμφώνησε ο καθηγητής πριν αποχαιρετήσει τα παιδιά. Τα νερά της λίμνης με τα έλη και τους καλαμιώνες έφταναν ως τα δύο άκρα του «λαιμού», τον Μώλο και τη Σκάλα, και άφηναν μια στενή λωρίδα ξηράς εδώ που σήμερα αρχίζει η πόλη των Ιωαννίνων.

ΣΠΑΝΙΑ ΦΥΤΑ ΣΤΙΣ ΧΑΡΑΔΡΕΣ

— Μου φαίνεται σε λίγο θα αρχίσω να ακούω χλιμιντρίσματα, κανόνια, λιθάρια να πέφτουν και βογγητά πολεμιστών, είπε ο Γιάννης στον φίλο του καθώς επέστρεφαν.

— Και πού να σου λέω κι εγώ πού βρέθηκα σήμερα, αναστέναξε ο Σπύρος.

Του είπε λοιπόν για τη βόλτα στον Μώλο, για το σκοτεινό λαγούμι όπου χώθηκε η Μάγια και για τη μυστική είσοδο στο Κάστρο. Ύστερα, του έδειξε τις χάντρες που είχε φυλάξει στην τσέπη του.

— Δεν είναι η μόνη μυστική δίοδος προς το Κάστρο! Υπάρχουν κι άλλα τούνελ που επίσης οδηγούν στο εσωτερικό του, κι άλλες στοές που είναι αδιέξοδες. Μα... Τι είδους χάντρες είναι αυτές; Κάτι μου θυμίζουν..., αναρωτήθηκε ο Γιάννης τρίβοντας τις χάντρες με τα δάχτυλά του... Α! αυτό είναι! Ναι! Ναι!

—Γαβ, γαβ, γαβ, ήταν η αντίδραση της σκυλίτσας στην απότομη κίνηση του Γιάννη.

Το παιδί πήρε μια βαθιά ανάσα κι άρχισε να περιγράφει στον φίλο του τι είχε δει σήμερα στο Δημοτικό Εθνογραφικό Μουσείο που στεγάζεται στο Ασλάν Τζαμί: Παλιά έργα φημισμένων αγιογράφων από το Καπέσοβο και τους Χιονιάδες, το χωριό του μπαμπά του, το τελευταίο πριν από τα σύνορα με την Αλβανία· σκεύη που έφτιαχναν οι Γιαννιώτες αργυροχόοι, εργαλεία από ξύλο και μέταλλο, σπαθιά δαμασκηνά, καριοφίλια και μαχαίρια με επισμαλτωμένες λαβές· στολές και πανάκριβα άμφια, κεντημένα από τους καλύτερους χρυσοκεντητές της Ηπείρου, που ήταν ξακουστοί για τα έργα τους· υφαντά και μεταξωτά χειροποίητα, πολύτιμα φυλαχτά γυναικών από το Πωγώνι, το Σούλι, το Μέτσοβο και την Κόνιτσα. Προϊόντα τέχνης και πλούτου που έφευγαν είτε με καραβάνια προς τον βορρά, είτε με καράβια προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της Ευρώπης: την Τεργέστη, τη Βενετία, τη Βιέννη. Στα χρόνια του Αλή πασά η ηπειρωτική τέχνη αναπτύχθηκε κι η φήμη της εξαπλώθηκε παντού.

Κι αφού είπε όσα μπορούσε να θυμηθεί από αυτά που είχε δει ο Γιάννης, έφτασε και σε μια εικόνα που απεικόνιζε τον Αλή πασά, που είχε στο χέρι του ένα κομπολόι. Θα έπαιρνε όρκο ο Γιάννης ότι οι χάντρες του κομπολογιού ήταν ίδιες με αυτές που είχε βγάλει από την τσέπη του ο Σπύρος.

— Τι μου λες, φίλε μου; Είναι δυνατόν;

— Ολόιδιες σου λέω, είμαι σίγουρος, επέμεινε ο Γιάννης.

— Τόσα χρόνια μετά; Ξαναρώτησε ο Σπύρος δύσπιστα.

— Μπορεί να τις προστάτεψε η υγρασία μέσα στο χώμα. Βλέπεις το χρώμα τους; Ανεξίτηλο. Κατασκευάζεται, μας είπαν, από καρπούς μαυραγκαδιάς. Η μαυραγκαδιά είναι σπάνιο φυτό και φυτρώνει μόνο σε απόκρημνες πλαγιές και χαράδρες...

Ο Σπύρος τα είχε χαμένα.

— Πάω στη γιαγιά μου. Ξέρει από βοτάνια και σπάνια φυτά, είπε κι έφυγε βιαστικά.

Σε ένα στενό δρομάκι στο κέντρο των Ιωαννίνων, δίπλα στο παλιό μοναστήρι στο Αρχιμανδρειό, έμενε η γιαγιά του σε ένα μικρό σπιτάκι. Όταν η γιαγιά Ελένη ήταν μικρή, από το σπιτάκι αυτό φαινόταν ακόμα και η λίμνη. Τώρα το έχουν πνίξει οι πολυκατοικίες που ορθώνονται τριγύρω. Ούτε η παλιά αφετηρία των ΚΤΕΛ υπάρχει πια εδώ. Παντού πολυκατοικίες.

Τον καμάρωνε τον εγγονό της. Της άρεσε να του λέει ιστορίες. Όταν είδε τις χάντρες, τις περιεργάστηκε λίγο, ύστερα τις έπλυνε και τις γυάλισε...

— Στα απόκρημνα μόνο μέρη τη βρίσκεις τη μαυραγκαδιά. Πουθενά αλλού. Φυτρώνει μόνο πάνω στα ορεινά Τζουμέρκα, στο χωριό Καλαρρύτες, αλλά και εδώ πιο πάνω, στα γκρεμνά της χαράδρας

του Βίκου... Άκου, λοιπόν, αγόρι μου, τι λέγανε οι παλιοί: αυτό το φυτό, από τον φόβο του να γαντζωθεί στη γη μην και πέσει, κάνει τόσο σκληρούς, μικρούς καρπούς. Δε γίνονται τίποτις άλλο αυτοί οι καρποί: δεν τρώγονται, μήτε μαγειρεύονται. Σαν παιδιά, παίζαμε βόλους με αυτά, του είπε η γιαγιά Ελένη.

Κι άρχισε να του εξιστορεί τι ρόλο έπαιξε ένα κομπολόι από χάντρες μαυραγκαδιάς κάποτε στα Γιάννενα...

— Στα τριάντα τρία χρόνια που κυβέρνησε το πασαλίκι στα Γιάννενα ο Αλή πασάς, κατηγορήθηκε ότι ήταν πονηρός και ραδιούργος, αλλά κατάφερε να κάνει αυτό το μέρος σχεδόν ανεξάρτητο κράτος μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Μέχρι και πρεσβείες στο εξωτερικό είχε η Ήπειρος εκείνα τα χρόνια... Τα Γιάννενα ήταν πρώτα στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα! Μεγαλεία σου λέω!

— Δηλαδή, γιαγιά;

— Έμποροι περνούσαν από εδώ, αγαθά πολύτιμα έφευγαν για να πάνε στον κόσμο όλο! Ήρθε, όμως, το τέλος του και οι Οθωμανοί ήθελαν να τον βγάλουν από τη μέση. Το 'ξερε κι αυτός, γι' αυτό κατά βάθος ήθελε να βοηθήσει την Ελληνική Επανάσταση: Γιατί αυτό θα ήταν πρόβλημα που θα απασχολούσε τον Σουλτάνο. Δηλαδή, το 'θελε για δεκανίκι του στη δική του πορεία...

Κατέφτασε λοιπόν με εντολή του Σουλτάνου στο Κάστρο ο Χουρσίτ. Ήταν Γενάρης του 1822. Ο Αλή

πασάς ζήτησε αμνηστία από τον Σουλτάνο –δηλαδή συγχώρεση επειδή δεν του ήταν καθόλου υπάκουος–, όμως ο Χουρσίτ του είπε ότι για να το πετύχει αυτό, θα ήταν καλύτερα να αποσυρθεί απέναντι, στο Νησί.

– Και τον έστειλε στο Νησί;

– Πες, πες, τον έπεισε τελικά να αφήσει τ' αρχοντικό του. Αφού δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς, ο Αλή αποσύρθηκε, όμως φώναξε πρώτα τον Σελήμ Τσιάμη, τον έμπιστό του, του έδειξε το κομπολόι του από μαυραγκαδιά και του είπε: «Αν δεν το λάβεις αυτό από μένα, το Κάστρο δεν το παραδίδεις σε κανέναν. Είναι στα χέρια σου. Αν με σκοτώσουν, να τα τινάξεις όλα στον αέρα».

– Μόνος του πήγε, γιαγιά;

– Άφησε στο Κάστρο τους γιους και τα εγγόνια του. Μαζί με την αγαπημένη του, την κυρα-Βασιλική, και δώδεκα πιστούς του άνδρες πήρε τη βάρκα για το νησί. Μόνο λίγες μέρες πέρασαν κι ο Χουρσίτ του έστειλε μήνυμα ότι ο Σουλτάνος αποφάσισε να τον απαλλάξει κι ότι κατέφτανε επιτροπή στο Νησί για να του παραδώσει το φερμάνι της αμνηστίας.

Ο Αλή πασάς αγωνιούσε και έστειλε έναν από τους άνδρες του να βρει τον Σελήμ και να τον διατάξει να μην παραδώσει το Κάστρο αν δε λάμβανε το κομπολόι. Μάταια όμως. Γύρισε πίσω άπραγος γιατί βρήκε το Ιτς Καλέ περικυκλωμένο από στρατιώτες του Σουλτάνου.

— Του την είχε στημένη ο απεσταλμένος του Σουλτάνου, ε;

— Ο Κισσέ Μεχμέτ, που έφερνε το φερμάνι, πέρασε απέναντι στο νησί της λίμνης με τριάντα στρατιώτες. Άλλοι λένε ότι το χαρτί ήταν αμνηστία, άλλοι εντολή εκτέλεσης. Μπήκε εκεί που κρυβόταν ο Αλή πασάς, στο μοναστήρι του Αϊ-Παντελεήμονα, ανέβηκε την πέτρινη σκάλα και μπήκε στον οντά. Φαίνεται ότι ο Κισσέ Μεχμέτ δεν πρόλαβε να βγάλει από το στήθος του το χαρτί. Ο Αλή πασάς τον πρόλαβε. Τράβηξε από τη μέση του ένα πιστόλι και τον τραυμάτισε. Αυτό ήταν. Το σπίτι γέμισε στρατιώτες του Σουλτάνου που πυροβολούσαν. Την κυρα-Βασιλική τη συνέλαβαν.

— Και τι απέγινε το κομπολόι;

— Ο Αλή πασάς ξεψύχησε στο Νησί, χωρίς να στείλει ο ίδιος το κομπολόι του απέναντι, στο Κάστρο. Ύστερα τον αποκεφάλισαν και μετέφεραν το κεφάλι του στον Σουλτάνο. Κάποιοι λένε ότι το κομπολόι χάθηκε εκείνη τη μέρα και σκόρπισαν οι χάντρες του.

Άλλοι λένε ότι κάποιος το πήρε και τελικά έφτασε στα χέρια του Χουρσίτ κι ήταν εκείνος που το παρουσίασε στον Σελήμ για να του δείξει ότι όλα είχαν τελειώσει και έπρεπε να παραδοθεί... Στην πραγματικότητα, κανένας δεν ξέρει τι απέγιναν οι χάντρες της μαυραγκαδιάς και σε ποια χέρια πέρασαν...

Τα λόγια της γιαγιάς έπεισαν τον Σπύρο ότι το

εύρημά του ήταν μοναδικό. Βιαζόταν τώρα να φύγει, μα της έκανε μια τελευταία ερώτηση:

— Γιατί ο Χουρσίτ δεν σκότωσε τον Αλή πασά και προτίμησε να τον στείλει στο Νησί;

— Μα, αν τον σκότωνε, δε θα είχε καμιά ελπίδα να βρει τον θησαυρό του. Έτσι σκέφτηκε να του προτείνει να αποσυρθεί, για να κερδίσει χρόνο και να μάθει πληροφορίες για τα πλούτη του. Κάποιες φήμες έλεγαν μάλιστα ότι τον βρήκε τελικά τον θησαυρό και ότι αυτό εξόργισε τον Σουλτάνο. Γι' αυτό ίσως βρέθηκε νεκρός αργότερα στη Λάρισα, όπου και ήταν πασάς ο Χουρσίτ. Αυτοκτόνησε ή τον σκότωσαν άνθρωποι του Σουλτάνου, αυτό δεν ξεκαθαρίστηκε ποτέ... Μα κι αν αυτοκτόνησε, σημαίνει ότι ήταν κι ένοχος; Ήταν πολύτιμος ο θησαυρός, Σπύρο μου...

Γι' αυτό και ο Αλή πασάς, κατά πως λένε, ήταν πάντα έτοιμος και είχε οχτακόσια βαρέλια μπαρούτι στα μυστικά υπόγεια κάτω από το σεράι.

— Κάτω από το σεράι..., μονολογούσε το παιδί καθώς έφευγε βιαστικά.

Διαβάστε τη συνέχεια στο βιβλίο.

Τα κρυμμένα σεντούκια του Αλή πασά

Πόλη μαγική τα Ιωάννινα. Με την καρδιά να χτυπάει κάπου εκεί στο κέντρο της Παμβώτιδας λίμνης, και το βλέμμα στις απόκρημνες πλαγιές των ψηλών βουνών, ο Γιάννης, η Εύη και ο Σπύρος παρασύρονται σε μια περιπέτεια κι ανακαλύπτουν μυστικά που κρύβονται μέσα στον χώρο και τον χρόνο.

Πέντ' έξι λέξεις χαραγμένες σε πέτρα κι ένα μυστήριο γύρω από ένα κομπολόι γίνονται αφορμή για να ξετυλιχθεί ένα κουβάρι όλο ιστορία, που απλώνεται και ακολουθεί τα ίχνη του θησαυρού του Αλή πασά.

Οι ανασκαφές που χρόνια τώρα γίνονται για την ανακάλυψη του μυθικού θησαυρού μπορεί να μην έχουν σταματήσει, όμως οι τρεις φίλοι ανακαλύπτουν κάτι που κανένας χρυσοθήρας δε φαντάστηκε ποτέ...

Θέμα: Ταξίδια στην Ελλάδα – ΙΩΑΝΝΙΝΑ

www.minoas.gr

